

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 lutego 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Alicja Podlewska
Sędziowie:	SA Lucyna Ramlo SA Michał Bober (spr.)
Protokolant:	sekr. sądowy Katarzyna Kręska

po rozpoznaniu w dniu 21 lutego 2018 r. w Gdańsku

sprawy S. B.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o objęcie ubezpieczeniem społecznym na wniosek

na skutek apelacji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

od wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 25 kwietnia 2017 r., sygn. akt IV U 2900/16

oddala apelację.

SSA Lucyna Ramlo SSA Alicja Podlewska SSA Michał Bober

UZASADNIENIE

S. B. odwołał się od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdzającej nieważność decyzji z dnia 28 września 2016 r. w przedmiocie podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników na wniosek.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie podnosząc argumenty wskazane w decyzji.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd I instancji zmienił decyzję organu rentowego i ustalił, iż ubezpieczony S. B. podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników od dnia 20 września 2016 r. na wniosek. Rozstrzygnięcie zostało oparte na następujących ustaleniach i rozważaniach:

Ubezpieczony S. B. urodził się (...) Decyzją z dnia 22 października 2008 r. Kierownik Biura Powiatowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w G.-D. przyznał ubezpieczonemu od września 2008 r. do sierpnia 2016

r. rentę strukturalną. Z decyzji wynikało, że renta będzie wypłacana przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w G.-D. do osiągnięcia przez ubezpieczonego 65 lat. Renta strukturalna została przyznana w związku z przekazaniem na podstawie umowy darowizny z dnia 21 sierpnia 2008 r. przez ubezpieczonego i jego żonę B. B. gospodarstwa rolnego o powierzchni 8,24 ha na rzecz córki B. I..

Decyzją z dnia 30 października 2008 r. KRUS ustalił, że w związku z uzyskaniem przez ubezpieczonego prawa do renty strukturalnej podlega on ubezpieczeniu społecznemu rolników od dnia 1 października 2008 r.

W dniu 19 sierpnia 2016 r. ubezpieczony złożył wniosek o ustalenie prawa do emerytury rolniczej. Decyzją z 8 września 2016 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego przyznał ubezpieczonemu prawo do okresowej emerytury rolniczej na okres od dnia 1 września 2016 r. do dnia (...) r. W informacji do decyzji wskazano, że okresowa emerytura rolnicza została przyznana ubezpieczonemu do czasu osiągnięcia przez niego powszechnego wieku emerytalnego, tj. do dnia (...) r. Organ rentowy przyjął, że ubezpieczony wykazał 23 lata, 9 miesięcy i 1 dzień podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, a zatem nie posiada wymaganego przepisami prawa okresu pracy i ubezpieczenia w gospodarstwie rolnym w wymiarze co najmniej 25 lat, który jest niezbędny do nabycia uprawnień emerytalnych. Wskazano także, że w celu osiągnięcia co najmniej 25-letniego okresu ubezpieczenia w gospodarstwie rolnym ubezpieczony może złożyć na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników wniosek o objęcie ubezpieczeniem społecznym i kontynuowania opłacania składek w brakującym okresie 1 rok i 3 miesiące. Po osiągnięciu okresu ubezpieczenia w wymiarze 25 lat ubezpieczony nabędzie prawo do emerytury rolniczej.

W dniu 20 września 2016 r. ubezpieczony złożył wniosek o objęcie ubezpieczeniem społecznym rolników. Na skutek tego wniosku decyzją z dnia 28 września 2016 r. organ rentowy stwierdził, że ubezpieczony podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników od dnia 20 września 2016 r. i ustalił obowiązek opłacania z tego tytułu składek.

Decyzją z dnia 12 października 2016 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził nieważność decyzji z dnia 28 września 2016 r. w przedmiocie podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników na wniosek przez S. B.. W uzasadnieniu wskazano, iż w wyniku ponownej analizy dostarczonej do placówki w dniu 13 września 2016 r. decyzji przyznającej okresową emeryturę rolniczą oraz wniosku o objęcie ubezpieczeniem społecznym rolników z dnia 20 września 2016 r. ustalono, że osoba pobierająca okresową emeryturę rolniczą nie spełnia warunków do podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników na wniosek w myśl art. 16 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniach społecznych rolników (Dz.U. z 2016 r., poz. 277 ze zm., dalej jako ustawa o ubezpieczeniu społecznym rolników) w związku z art. 16 ust. 3 tej ustawy.

Ustalony w niniejszej sprawie stan faktyczny był bezsporny.

W ocenie Sądu Okręgowego istota rozstrzygnięcia sprowadzała do odpowiedzi na pytanie, czy prawnie dopuszczalne jest podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników na wniosek w okresie korzystania z okresowej emerytury rolniczej. Udzielając pozytywnej odpowiedzi na tak postawione pytanie Sąd Okręgowy skonstatował, że fakt przysługiwania okresowej emerytury rolniczej nie jest równoznaczny z posiadaniem „ustalonego prawa do emerytury” w rozumieniu art. 16 ust. 3 i art. 6 pkt 10c ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

U podłoża rozważań Sąd ten uznał za konieczne przedstawienie istoty renty strukturalnej oraz emerytury okresowej rolniczej wprowadzonej w związku z podwyższeniem wieku emerytalnego i na tym tle rozważenie problematyki podlegania ubezpieczeniu rolniczemu na wniosek.

Analizując problematykę renty strukturalnej w odniesieniu do indywidualnej sytuacji wnioskodawcy Sąd Okręgowy zważył, że ubezpieczonemu w okresie od września 2008 r. do sierpnia 2016 r. przysługiwała renta strukturalna. Nabycie prawa do tego świadczenia uzależnione było od spełnienia przesłanek określonych w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Renty strukturalne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz.U. nr 109, poz. 750 ze zm.), które zostało wydane na podstawie delegacji zamieszczonej w art. 29 ust.

1 pkt 1 ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz.U. z 2016 r., poz. 1387 ze zm.). § 4 wskazanego rozporządzenia stanowi, że rentę strukturalną przyznaje się producentowi rolnemu będącemu osobą fizyczną prowadzącą na własny rachunek działalność rolniczą w gospodarstwie rolnym położonym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jeżeli łącznie spełnia on następujące warunki:

1. ukończył 55 lat, lecz nie osiągnął wieku emerytalnego i nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty;
2. prowadził nieprzerwanie działalność rolniczą w gospodarstwie rolnym w okresie co najmniej 10 lat bezpośrednio poprzedzających złożenie wniosku o rentę strukturalną i w okresie ostatnich 10 lat podlegał przez okres co najmniej 5 lat ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, określonymu w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników;
3. w dniu złożenia wniosku o rentę strukturalną:
 - a) podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu,
 - b) nie posiadał zaległości w opłacaniu należności z tytułu ubezpieczenia społecznego rolników;
4. został wpisany do ewidencji producentów, stanowiącej część krajowego systemu ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności;
5. przekazał gospodarstwo rolne o łącznej powierzchni użytków rolnych wynoszącej co najmniej 6 ha, a w przypadku gospodarstw rolnych położonych w województwie małopolskim, podkarpackim, śląskim lub świętokrzyskim - co najmniej 3 ha; w przypadku gospodarstw rolnych położonych na obszarze więcej niż jednego województwa, za województwo, w którym jest położone gospodarstwo rolne, uznaje się to województwo, w którym jest położona największa część użytków rolnych wchodzących w skład tego gospodarstwa;
6. zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej.

Analiza przesłanek prawa do renty strukturalnej wskazuje, że prawo do tego świadczenia mogły uzyskać osoby, które znajdowały się w wieku przedemerytalnym i wyzbyły się definitywnie gospodarstwa rolnego. Takie ukształtowanie warunków wskazanego świadczenia świadczy o tym, iż pełni ono funkcję wcześniejszej emerytury rolniczej. Instytucja renty strukturalnej nie zastępuje świadczeń wynikających z ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników a jedynie pełni funkcję uzupełniającą względem systemu emerytalno-rentowego. Nie jest jednak świadczeniem z ubezpieczenia społecznego, lecz pełni bardzo zbliżoną do tych świadczeń funkcję socjalną.

Przesłanki prawa do renty strukturalnej nie nawiązują w żaden sposób do stażu ubezpieczeniowego wymaganego do uzyskania prawa do emerytury rolniczej. Dostrzegając ten deficyt normatywny, ustawodawca zdecydował się jednak na wprowadzenie regulacji poszerzającej katalog obowiązkowych tytułów ubezpieczenia społecznego rolników. Zgodnie z art. 16 ust. 1 pkt 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników okres pobierania renty strukturalnej współfinansowanej ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej lub ze środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich jest to okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy.

Ratio legis tego zabiegu ustawodawczego wyjaśnił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 9 marca 2012 r. w sprawie I UK 341/11. Otóż wskazał, że rolnik zapewne prowadziłby działalność do uzyskania świadczenia w zwykłym trybie, gdyby nie zdecydował się na rentę strukturalną. Skoro celem renty strukturalnej były określone zmiany w rolnictwie, to indywidualnie dla rolnika okres tej renty nie powinien być wyłączony z ubezpieczenia emerytalno-rentowego. Stąd też niezbędne było ustanowienie dodatkowej podstawy podlegania ubezpieczeniu rolniczemu. Przyznać trzeba, że dość specyficznej, gdyż nie wiążącej się z prowadzeniem działalności rolniczej.

Przepisy przywoływanych dotychczas aktów prawnych początkowo nie ustanawiały wprost normatywnej zależności prawa do renty strukturalnej od tego, czy wraz z osiągnięciem wieku emerytalnego rolnik uzyska prawo do emerytury rolniczej, czyli spełni również drugą przesłankę prawa do tego świadczenia w postaci wymaganego stażu ubezpieczeniowego. Istnienia wskazanej zależności można dopiero wywieść z § 13a i § 15 ust. 2a, 2b, 3a i 3b rozporządzenia z dnia 7 marca 2007 r., który obowiązuje od dnia 3 marca 2015 r. Przepisy te zostały wprowadzone na mocy rozporządzenia Ministra Rolnictwa

i Rozwoju Wsi z dnia 19 lutego 2015 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Renty strukturalne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (Dz.U. poz. 281). Obligowały one osoby uprawnione do renty strukturalnej do złożenia wniosku o ustalenie prawa do emerytury z ubezpieczenia społecznego lub zaopatrzenia emerytalnego, lub ubezpieczenia społecznego rolników pod rygorem zawieszenia prawa do renty strukturalnej. Nie miały one jednak zastosowania wobec ubezpieczonego, gdyż

w związku z wydłużeniem wieku emerytalnego nie zaistniał stan rzeczy, który obligowałby do podjęcia działań, o których mowa we wskazanych przepisach.

Zgodnie z art. 19 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu, który osiągnął wymagany wiek emerytalny określony oraz podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 25 lat. Ustalenie, iż rolnik podlega ubezpieczeniu społecznemu w okresie korzystania z renty strukturalnej skutkowało więc jedynie dalszym „zbieraniem” stażu emerytalnego bez względu na to, czy po zakończeniu okresu pobierania renty strukturalnej będzie on wystarczający do nabycia emerytury.

Na potrzeby dalszych rozważań Sąd Okręgowy wskazał, że rozporządzenie z dnia 19 czerwca 2007 r. w § 2 pkt 4 zawiera definicję legalną „prawa do emerytury lub renty”, co jest konsekwencją zasady, iż inne prawo do emerytury lub renty eliminuje prawo do renty strukturalnej (§ 14 rozporządzenia). W myśl tego przepisu przez prawo do emerytury lub renty rozumie się emeryturę lub rentę przyznaną na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników lub o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, lub o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, lub

o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych, lub zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Służby Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Więziennej. Z definicji tej wynika więc jednoznaczny wniosek, że renta strukturalna nie jest jednym z rodzajów emerytury lub renty wymienionych w cytowanym przepisie.

Na gruncie niniejszej sprawy powyższe uwagi oznaczały, iż ubezpieczony w okresie pobierania renty strukturalnej, tj. od września 2008 r. do sierpnia 2016 r. nadal podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników. Fakt ten nie pozwolił mu jednak na uzyskanie prawa do emerytury rolniczej od września 2016 r. Spowodowane to było po pierwsze – podwyższeniem wieku emerytalnego, a po drugie brakiem okresu co najmniej 25 lat podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników. Według stanu na dzień 31 sierpnia 2016 r. ubezpieczony wykazał bowiem 23 lata, 9 miesięcy i 1 dzień podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników (postępowanie w zakresie długości tego okresu było prowadzone po złożeniu przez ubezpieczonego wniosku o emeryturę rolniczą – k. 44 emerytalnych).

Na skutek obowiązującej od dnia 1 stycznia 2013 r. ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2012 r. poz. 637; dalej jako ustawa nowelizacyjna) wiek emerytalny mężczyzn urodzonych w okresie od dnia 1 lipca 1951 r. do dnia 30 września 1951 r. wynosi co najmniej 66 lat i 3 miesiące.

Regulacja ta implikowała konieczność uregulowania sytuacji prawnej osób, którym przysługiwała renta strukturalna. Renta ta, jak już wskazano, przysługiwała do osiągnięcia 65 roku życia. Wydłużenie wieku emerytalnego skutkowało więc tym, iż rolnik z osiągnięciem dotychczasowego wieku emerytalnego, tj. w przypadku mężczyzn 65 lat, tracił źródło

utrzymania, a jednocześnie nie dysponował już tytułem prawnym do gospodarstwa rolnego, który byłby jednocześnie tytułem do objęcia ubezpieczeniem społecznym rolników.

Stąd też ustawa nowelizacyjna wprowadziła nowy rodzaj świadczenia w postaci okresowej emerytury rolniczej (nie było możliwe wydłużenie rent strukturalnych ze względu na ich osadzenie w regulacjach unijnych). Zgodnie z art. 15 ust. 1 osobie, której upłynął okres, na jaki została przyznana jej renta strukturalna współfinansowana ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej lub ze środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, a która nie osiągnęła wieku emerytalnego, przysługuje okresowa emerytura rolnicza do dnia osiągnięcia tego wieku.

Wskazano również, że okresowa emerytura rolnicza przysługuje w wysokości emerytury podstawowej określonej w ustawie o ubezpieczeniu społecznym rolników bez względu na posiadany okres podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu określone w tej ustawie oraz przyjęto zasadę, że do okresowej emerytury rolniczej stosuje się odpowiednio przepisy ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników dotyczące emerytury rolniczej.

Nie może budzić większych wątpliwości stwierdzenie, iż okresowa emerytura rolnicza jest swoistego rodzaju kontynuacją renty strukturalnej. Jasno to wynika z uzasadnienia projektu ustawy nowelizacyjnej. Wskazuje się w nim, że „zapropozowane w art. 15 regulacje odnoszą się do rent strukturalnych w rolnictwie, których wypłata jest współfinansowana ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej lub ze środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Przedmiotowe świadczenia są przyznane na okres 10 lat albo do osiągnięcia 65 lat. To rozwiązanie było projektowane z myślą o tym, iż po ustaniu prawa do renty strukturalnej osobom uprawnionym do tych świadczeń będzie przysługiwała emerytura z ubezpieczenia społecznego. W trakcie przygotowywania tych rozwiązań nie przewidziano, że wiek emerytalny ulegnie wydłużeniu i po ustaniu prawa do renty strukturalnej osoby uprawnione do tych świadczeń pozostaną bez prawa do świadczenia z ubezpieczenia społecznego, gdyż nie osiągną wieku emerytalnego. W związku z tym zaproponowane zostało rozwiązanie, aby osobom uprawnionym do rent strukturalnych współfinansowanych ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej lub ze środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich przysługiwałyby okresowa emerytura rolnicza do momentu osiągnięcia wieku emerytalnego. Okresowa emerytura wypłacana byłaby w wysokości emerytury podstawowej określonej w ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników bez względu na posiadany okres podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu. Zgodnie z proponowanym rozwiązaniem świadczeniobiorcy rent strukturalnych, którym upłynął okres, na jaki renta została im przyznana, a nie osiągnęli podwyższonego wieku emerytalnego, mieliby prawo do okresowej emerytury rolniczej, do czasu osiągnięcia wieku emerytalnego”.

Ustawodawca nie potraktował jednak pobierania okresowej emerytury rolniczej jako obligatoryjnego tytułu ubezpieczenia społecznego rolników, tak jak to uczyniono w przypadku rent strukturalnych. Nie doszło bowiem do nowelizacji art. 16 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Trudno jednak dociec przyczyny braku analogicznej regulacji prawnej do tej, która zamieszczona jest w art. 16 ust. 1 pkt 3 wskazanej ustawy. Wydaje się, że było to wynikiem założenia, iż rolnik wraz z uzyskaniem wieku emerytalnego będzie już dysponował wymaganym stażem ubezpieczeniowym.

W realiach niniejszej sprawy okazało się jednak, że ubezpieczony w dacie ukończenia 65 lat nie dysponuje wymaganym stażem ubezpieczeniowym, lecz dalsze podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników, aż do osiągnięcia obecnie obowiązującego wieku emerytalnego, skutkować będzie spełnieniem wszystkich przesłanek prawa do emerytury rolniczej, w tym przesłanki podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników przez okres 25 lat.

Zgodnie z art. 16 ust. 2 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników ubezpieczeniem emerytalno-rentowym na wniosek obejmuje się m.in. osobę, która podlegała ubezpieczeniu jako rolnik i zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej, nie nabywając prawa do emerytury lub renty z ubezpieczenia, jeżeli podlegała ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 12 lat i 6 miesięcy. Stosownie jednak do ust. 3 tego przepisu ust. 2 pkt 2 nie stosuje

się do osoby, która podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu lub ma ustalone prawo do emerytury lub renty, lub ma ustalone prawo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

W myśl art. 6 ust. 10c ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników ilekroć w ustawie jest mowa o ustalonym prawie do emerytury lub renty - rozumie się ustalone prawo do emerytury lub renty z ubezpieczenia albo ustalone prawo do emerytury lub renty na podstawie przepisów emerytalnych lub innych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym, albo ustalone prawo do emerytury pomostowej na podstawie przepisów o emeryturach pomostowych lub do nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych na podstawie przepisów o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, a także ustalone prawo do zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego, przyznanego na podstawie przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, oraz świadczenia o charakterze rentowym z instytucji zagranicznej.

W ten sposób ujawniała się determinująca rozstrzygnięcie niniejszej sprawy kwestia, a mianowicie, czy prawo do okresowej emerytury rolniczej jest jednym ze świadczeń wymienionych w art. 6 ust. 10c ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, a więc czy jest to prawo do emerytury lub renty z ubezpieczenia, prawo do emerytury lub renty przyznawanych na podstawie przepisów emerytalnych lub innych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym.

W ocenie Sądu Okręgowego, okresowa emerytura rolnicza nie jest świadczeniem, które zostało wymienione w art. 6 ust. 10c ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, co skutkowało zmianą zaskarżonej decyzji. Na rzecz tego stanowiska przemawiały następujące argumenty.

Po pierwsze, w procesie analizy charakteru prawnego okresowej emerytury rolniczej nie można przypisywać przesadzającego znaczenia stosowanej przez ustawodawcę nomenklaturze. O istocie świadczenia nie decyduje bowiem jego nazwa, lecz zespół przesłanek, od spełnienia których zależy prawo do niego. W przypadku emerytury rolniczej istota ryzyka ubezpieczeniowego polega na zaprzestaniu działalności rolniczej po osiągnięciu wieku emerytalnego, zaś osiągnięcie tego wieku i warunek posiadania określonego stażu to warunki nabycia prawa do emerytury (klarowność przedstawionej konstrukcji ryzyka emerytalnego rozbija zawieszenie wypłaty części uzupełniającej emerytury z uwagi na dalsze prowadzenie działalności rolniczej – art. 28 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników). W przypadku okresowej emerytury rolniczej nie można dostrzec tak ukształtowanego ryzyka ubezpieczeniowego. Jest to bowiem świadczenie o charakterze tymczasowym, którego celem jest dostarczenie środków utrzymania do czasu osiągnięcia wieku emerytalnego z uwagi uprzednie zaprzestanie działalności rolniczej. Zakładając adekwatność pojęcia ryzyka ubezpieczeniowego do okresowej emerytury rolniczej, należałoby więc przyjąć, iż w tym przypadku polega ono na zaprzestaniu działalności rolniczej przed osiągnięciem wieku emerytalnego, co jest obce metodzie ubezpieczeniowej i jasno wskazuje na nieubezpieczeniowy charakter tego świadczenia.

Po drugie, okresowa emerytura rolnicza jest swoistego rodzaju kontynuacją renty strukturalnej. Charakter emerytury okresowej wskazuje na tożsamość celu obu świadczeń, choć przyznać należy, że ów cel realizowany jest przy pomocy innych narzędzi normatywnych, zwłaszcza w zakresie obliczenia wysokości świadczenia. W konsekwencji, skoro z treści rozporządzenia z dnia 19 czerwca 2007 r., a także z przedstawionych poglądów doktryny wynika, że renta strukturalna nie jest rentą przyznaną na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników lub o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, lub o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, lub o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych, lub o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Służby Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Więziennej, to tak samo należy traktować emeryturę okresową.

Po trzecie, gramatyczna wykładnia art. 15 ust. 3 ustawy nowelizacyjnej wskazuje, że okresowa emerytura rolnicza nie jest emeryturą z ubezpieczenia rolniczego. Skoro przepis ten nakazuje stosować do okresowej emerytury rolniczej odpowiednio przepisy ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników dotyczące emerytury rolniczej, to okresowa emerytura rolnicza i emerytura rolnicza nie są świadczeniami o tym samym rodowodzie. Inne założenie skutkowałoby

zbędnością tego przepisu, gdyż wystarczające byłoby poprzestanie na regulacji zamieszczonej w ust. 2. W pozostałym zakresie do okresowej emerytury rolniczej stosowane byłyby przepisy o emeryturze rolniczej, lecz nie odpowiednio, a wprost.

Po czwarte, okresowa emerytura rolnicza nie jest też świadczeniem przyznawanym na podstawie przepisów emerytalnych. Choć znaczna część przepisów ustawy nowelizacyjnej może być potraktowana jako przepisy emerytalne w rozumieniu art. 6 pkt 10c ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, to funkcja i istota art. 15 ustawy nowelizacyjnej jest zupełnie inna. Jak już wskazano, chodzi o stworzenie swoistego „pomostu” pomiędzy rentą strukturalną a emeryturą rolniczą, a nie wykreowanie nowego świadczenia ubezpieczeniowego.

Po piąte, z oczywistych przyczyn okresowa emerytura rolnicza nie jest świadczeniem przyznawanym na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym.

Podsumowując dotychczasowe rozważania Sąd Okręgowy stwierdził, iż okresowa emerytura rolnicza nie jest świadczeniem wymienionym w art. 6 pkt 10c ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, co oznacza, że prawo do tego świadczenia nie uruchamia mechanizmu eliminującego zamieszczonego w art. 16 ust. 3 wskazanej ustawy, a w konsekwencji nie stanowi przeszkody do objęcia ubezpieczeniem społecznym rolników na wniosek na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 2 (spełnienie przez ubezpieczonego warunków wymienionych w tym przepisie nie było przedmiotem sporu między stronami).

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję.

Apelację od wyroku wywiódł organ rentowy zarzucając rozstrzygnięciu naruszenie prawa materialnego poprzez dokonanie błędnej wykładni przepisów art. 6 pkt 10c, art. 16 ust. 1, art. 16 ust. 2 pkt 2, art. 16 ust. 3 ustawy z o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz art. 15 ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2012 roku poz. 637), wskutek czego błędnie w wyroku uznano, że ubezpieczony podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników od dnia 20 września 2016 r. na wniosek.

Organ rentowy odwołał się do treści art. 15 ust. 3 ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw, zwanej dalej "ustawą nowelizacyjną" (Dz. U. z 2012r. poz. 637) w który wskazano, iż do okresowej emerytury rolniczej stosuje się odpowiednio przepisy ustawy, o której mowa w ust. 3, dotyczące emerytury rolniczej.

Skoro zgodnie z art. 16 ust. 3 ustawy przepisów umożliwiających objęcie ubezpieczeniem emerytalno-rentowym na wniosek nie stosuje się do osoby, która podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu lub ma ustalone prawo do emerytury lub renty, lub ma ustalone prawo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych, ubezpieczony nie może zatem podlegać ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu na wniosek albowiem ma ustalone prawo do emerytury.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest nieuzasadniona.

Nie oznacza to jednak pełnej aprobaty dla dokonanej przez Sąd Okręgowy wykładni prawa. W przekonaniu Sądu Apelacyjnego dokonana przez Sąd I instancji wykładnia – jakkolwiek bardzo interesująca i w kilku miejscach logicznie spójna – nie wyprowadza prawidłowych wniosków.

W szczególności, poczyniony przez Sąd I instancji wywód co do tego, że w założeniu ustawodawcy emerytura okresowa miała pełnić rolę swoistej kontynuacji renty strukturalnej jest co zasady słuszny. Istotnie należy zaaprobować argumentację, że celem tego świadczenia była osłona względem rolników, którzy nie mogą pobierać renty strukturalnej z uwagi na osiągnięcie 65 roku życia (w przypadku mężczyzn). Istotnie, zgodzić się trzeba

z wywodem, że wobec wydłużenia wieku emerytalnego rolnik z osiągnięciem dotychczasowego wieku emerytalnego, tj. w przypadku mężczyzn 65 lat, tracił źródło utrzymania, a jednocześnie nie dysponował już tytułem prawnym do gospodarstwa rolnego, który byłby jednocześnie tytułem do objęcia ubezpieczeniem społecznym rolników. Brak wskazanej osłony godziłby w sposób szczególny w prawa tych osób, które decydując się na skorzystanie z renty strukturalnej miały wszelkie podstawy by liczyć na to, że wraz

z osiągnięciem wieku 65 uzyskają prawo do emerytury rolniczej. Niekorzystna zmiana prawa w trakcie pobierania świadczenia bez jednoczesnego wprowadzenia innego świadczenia osłonowego mogłaby być uznana za naruszenie reguł demokratycznego państwa prawa,

a w szczególności ochrony prawa nabytego (czy raczej nabytej ekspektatywy prawa).

Wnioskodawca jednak takiej ekspektatywy nie nabył, co słusznie zresztą dostrzegł Sąd I instancji, jednak nie wyprowadził z tego żadnych dalej idących wniosków.

Kontynuując ten wątek wskazać należy, że w przypadku rolników, którzy decydując się na skorzystanie z renty strukturalnej dysponowali pełnym stażem rolniczym (25 lat podlegania ubezpieczeniu), tudzież staż ten mogli uzupełnić w okresie pobierania renty strukturalnej, wskazana osłona w postaci emerytury okresowej spełniała określone wyżej cele. Dla tej grupy ubezpieczonych czynienie jakichkolwiek rozważań w odniesieniu do możliwości podlegania ubezpieczeniu rolniczemu na wniosek w okresie pobierania emerytury okresowej nie ma najmniejszego sensu.

W innej sytuacji jest wnioskodawca, który decydując się na skorzystania z renty strukturalnej zakładać powinien, że po ukończeniu wieku 65 lat nie będzie spełniał warunków do uzyskania emerytury rolniczej i aby je spełnić, będzie musiał przystąpić do ubezpieczenia rolniczego na wniosek z momentem ukończenia 65 lat, by kontynuować to ubezpieczenie przez rok i 3 miesiące, nie pobierając jednocześnie w tym czasie żadnego świadczenia.

Gdyby więc przyjąć słuszność rozważań Sądu I instancji, należałoby stwierdzić, że wnioskodawca decydując się na rentę strukturalną bez szans na uzyskanie emerytury rolniczej bezpośrednio po zakończeniu pobierania renty, uzyska to świadczenie wyłącznie dzięki wydłużeniu powszechnego wieku emerytalnego i wprowadzeniu świadczenia osłonowego dedykowanego wszak zupełnie innym podmiotom. W istocie więc wnioskodawca stałby się beneficjentem przepisów, które w założeniu wszystkim innym ubezpieczonym ukształtowały negatywnie ich sytuację, wydłużając wiek emerytalny.

Tym samym interpretacja prawa dokonana przez Sąd I instancji (w której mimowolnie pomaga także pozwany – o czym niżej), w odniesieniu do tych ubezpieczonych, którzy decydując się na skorzystanie z renty strukturalnej nie spełnią do czasu jej pobierania wystarczającego okresu ubezpieczenia wydaje się sprzeczna nie tylko z literalnym brzmieniem przepisów – o czym niżej – ale też z zasadą sprawiedliwości społecznej. Interpretacja taka premiowałaby tych ubezpieczonych, którzy bez należytego rozważenia swej przyszłej sytuacji skorzystali z renty strukturalnej wyłącznie wobec wejścia w życie przepisów wydłużających wiek emerytalny, obiektywnie niekorzystnych dla ogółu ubezpieczonych.

Argumentację Sądu wzmocniłaby natomiast niewątpliwie, wyeksponowana w apelacji (sic!) okoliczność, jakoby „zapis ustępu drugiego tego przepisu (przepis art. 15 ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2012 roku poz. 637 – dalej ustawa zmieniająca) (miał mówić) [wedle twierdzenia pozwanego] „o prawie do tego świadczenia bez względu na posiadany okres podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, bo przecież w grupie tych osób znajdują się osoby nie posiadające 25-letniego okresu podlegania ubezpieczeniu”. Przepis ten wyłącznie określa wysokość emerytury okresowej „bez względu na posiadany okres podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu określone w tej ustawie” [o ubezpieczeniu społecznym rolników]. Nacisk na właściwą intencję kładzie zresztą przywołane przez pozwanego uzasadnienie projektu ustawy. Jak bowiem wskazuje projektodawca w uzasadnieniu projektu ustawy: „Przedmiotowe świadczenia [renty strukturalne] są przyznane na okres 10 lat albo do osiągnięcia 65 lat. To rozwiązanie było projektowane z myślą o tym, iż po ustaniu prawa do renty strukturalnej osobom uprawnionym

do tych świadczeń będzie przysługiwała emerytura z ubezpieczenia społecznego. W trakcie przygotowywania tych rozwiązań nie przewidziano, że wiek emerytalny ulegnie wydłużeniu i po ustaniu prawa do renty strukturalnej osoby uprawnione do tych świadczeń pozostaną bez prawa do świadczenia z ubezpieczenia społecznego, gdyż nie osiągną wieku emerytalnego”. Z tej perspektywy ciekawa jest wymiana zdań w trakcie posiedzenia Komisji Nadzwyczajnej do rozpatrzenia niektórych projektów ustaw z zakresu ubezpieczenia społecznego z dnia 4 maja 2012 r. - <http://orka.sejm.gov.pl/Zapisy7.nsf/wgsknr/NZS-2>. W istocie więc ustawodawca przyjął założenie, że z emerytur okresowych będą korzystali rolnicy, którzy bez przepisów wydłużających wiek emerytalny, byłiby uprawnieni do emerytury po wygaśnięciu prawa do renty strukturalnej tj. w przypadku mężczyzn z ukończeniem 65 roku życia. Art. 15 ust. 2

w założeniu miał się odnosić do wysokości świadczenia (bez względu na okres podlegania ubezpieczeniu) a nie do samego prawa. Faktem więc jest, że świadczenie w postaci emerytury okresowej nie było dedykowane do takich osób jak wnioskodawca. Jak się więc wydaje, wyłącznie skutkiem braku pełnej analizy zakresu, jakiego dotyczyć będzie regulacja – tj. również – jak wnioskodawca – tych rolników, którzy decydowali się na rentę strukturalną mimo, iż po okresie jej pobierania nie będą mieli prawa do emerytury nie ze względu na wiek (co oczywiste), lecz ze względu na staż ubezpieczeniowy spod emerytur okresowych nie wyłączono tej grupy beneficjentów.

*

Odnosząc się do argumentów apelanta, zgodzić się należy w zasadzie z tymi wszystkimi wywodami, które dotyczą oceny prawnej charakteru okresowej emerytury rolniczej jako świadczenia z ubezpieczenia w rozumieniu art. 6 ust. 10 c ustawy

o ubezpieczeniu społecznym rolników w zw. art. 15 ustawy zmieniającej. Świadczy o tym także fakt, że świadczenie to wypłacane jest ze środków Funduszu Emerytalno-Rentowego na podstawie art. 78 ust. pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w oparciu

o przepisy ustaw budżetowych. Problematyka źródła i istoty renty strukturalnej została wyczerpująco omówiona przez Sąd I instancji i powtarzanie tych rozważań miałyby się z celem.

W konsekwencji zgodzić należy się ze skarżącym, że ubezpieczony - wobec braku 25 lat ubezpieczenia niezbędnego przy przyznaniu emerytury rolniczej, został błędnie poinformowany o możliwości podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu na wniosek na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników przy ustalonym prawie do emerytury okresowej. Zgodzić się należy z organem rentowym, że w sytuacji ubezpieczonego prawidłową byłaby informacja o konieczności uzupełnienia okresu podlegania ubezpieczeniu poprzez złożenie wniosku o objęcie ubezpieczeniem emerytalno-rentowym na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, ale dopiero po ustaniu prawa do okresowej emerytury rolniczej. Informację taką (o odpowiedniej treści odnoszącej się do zakończenia okresu pobierania renty strukturalnej) wnioskodawca powinien zresztą otrzymać nie tyle w momencie ukończenia 65 roku życia, a już w momencie starania się o rentę strukturalną. Wprowadzone zmiany dotyczące wydłużenia wieku emerytalnego niczego w tym zakresie nie zmieniły przesuwając wyłącznie w czasie moment, gdy możliwe stanie się przystąpienie do ubezpieczenia rolniczego na wniosek.

*

Jak też jednak słusznie wskazuje pozwany, konsekwencją błędnej informacji była decyzja z dnia 28 września 2016 r. o podleganiu ubezpieczeniu na wniosek.

W ocenie Sądu Apelacyjnego zaskarżona decyzja pozwanego organu rentowego mająca na celu uchylene się od własnego błędu, jawi się jednak jako wadliwa z braku podstaw do stwierdzenia nieważności wskazanej powyżej decyzji. Jak wynika ze wskazanej w decyzji z dnia 12 października 2016 r. podstawy prawnej, na której została ona oparta, przywołane tam zostały następujące przepisy:

- art. 59 ust. 3, art. 36, art. 52 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jt. Dz.U. z 2016 r., poz. 277 ze zm. – dalej u.s.r.);

- art.83 a ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jt.: Dz.U. z 2016r., poz. 963 - dalej s.u.s.);

- art.156 § 1 pkt 7, art.157, art.158 § 1 k.p.a.

Już sama podstawa prawna zaskarżonej decyzji została wskazana wadliwie. O ile bowiem wskazane przepisy ustawy u.s.r. dają Prezesowi Kasy legitymację do wydania decyzji, o tyle art. 83 a ust. 2 s.u.s. stosowany z mocy art. 52 ust. 1 u.s.r. daje jedynie ogólną kompetencję do unieważnienia decyzji, odsyłając w zakresie przesłanek do wydania takiej decyzji do przepisów k.p.a. Drogę do stwierdzenia nieważności decyzji administracyjnej otwiera krąg przesłanek enumeratywnie wymienionych w art. 156 § 1 k.p.a. Przywołany przez pozwanego pkt 7 stanowi o nieważności decyzji administracyjnej w sytuacji, gdy zawiera wadę powodującą jej nieważność z mocy prawa. Przepis art. 156 § 1 pkt 7 może być podstawą stwierdzenia nieważności decyzji jedynie wtedy, gdy przepis prawa materialnego wyraźnie stanowi, że określona w nim wadliwość decyzji powoduje jej nieważność (por.: wyrok NSA w Warszawie z dnia 7 lipca 1983 r. w sprawie II SA 581/83, czy wyrok NSA

w Warszawie z dnia 21 stycznia 1988 r. w sprawie IV SA 941/87, ONSA 1988, nr 1, poz. 30. Pozwany nie przywołał żadnego przepisu prawa materialnego, który wskazywałby wprost, że określona w nim wadliwość stanowi o nieważności decyzji. Przepisem takim nie jest

w żadnym razie przywołany w uzasadnieniu decyzji art. 16 ust 3 u.s.r. ani też żaden inny przepis ustawy.

Spośród wszystkich enumeratywnie wymienionych w art. 156 § 1 pkt 1-6 k.p.a. podstaw do stwierdzenia nieważności decyzji, w gruncie rzeczy w grę mogłaby wchodzić wyłącznie przesłanka wymieniona w pkt 2 wskazanego przepisu, pozwalająca na stwierdzenie nieważności decyzji, gdy wydana została bez podstawy prawnej lub z rażącym naruszeniem prawa.

Decyzja z dnia 28 września 2016 r. została wydana z należyтым przywołaniem podstawy prawnej do jej wydania, oraz z odpowiednim przywołaniem przepisów prawa materialnego skutkujących – w ówczesnej ocenie organu rentowego – możliwością uwzględnienia wniosku z dnia 20 września 2016 r. (k. 51 akt KRUS) i stwierdzenia na podstawie art. 16 ust. 2 i 3, 3a ust. 4 i art. 17 ust. 1 i 3 podlegania przez wnioskodawcę ubezpieczeniu społecznemu rolników w zakresie ubezpieczenia emerytalno – rentowego.

Rozważenia więc wymagało, czy przy wydaniu decyzji doszło do rażącego naruszenia prawa.

W literaturze słusznie podkreśla się, że przesłanka ta ma bardzo nieostry charakter.

W judykaturze konsekwentnie przyjmuje się, że w grupie tej nie mieści się błędna interpretacja przepisów składających się na podstawę prawną (por. wyrok NSA w Warszawie z dnia 6 lutego 1995 r., II SA 1531/94, ONSA 1996, nr 1, poz. 37) Rażące naruszenie prawa występuje w przypadku naruszenia przepisu prawnego, którego treść bez żadnych wątpliwości może być ustalona w bezpośrednim rozumieniu. O rażącym naruszeniu prawa można mówić w razie oczywistego naruszenia prawa, to jest takiego, gdy dane rozstrzygnięcie stoi w oczywistej sprzeczności z jasno sformułowanym przepisem prawa, to jest takim, który nie wymaga dalszych wyjaśnień. Jeżeli przepis prawa dopuszcza rozbieżną interpretację, mniej lub bardziej uzasadnioną, to wybór jednej z takich interpretacji, nie może być oceniany jako rażące naruszenie prawa. Zarzut rażącego naruszenia prawa musi wynikać z przesłanek nie budzących wątpliwości. Tam natomiast, gdzie zastosowanie przepisu prawa wymaga jego interpretacji i subsumcji do konkretnego stanu faktycznego, nie może być mowy o rażącym naruszeniu prawa. (por. NSA z dnia 30 maja 2008 r., II OSK 404/08 - <http://www.orzeczenia-nsa.pl/wyrok/ii-osk-404-08,obywatelstwo,3291439.html>) Rażące naruszenie prawa w rozumieniu art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. to oczywiste naruszenie jednoznacznego przepisu prawa, które równocześnie narusza zasadę praworządnego działania organów administracji publicznej w demokratycznym państwie prawnym urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej (por. wyrok NSA w Warszawie

z dnia 6 lutego 1995 r., II SA 1642/94, Prok. i Pr. 1995, nr 7-8, s. 70)

O rażącym naruszeniu prawa w rozumieniu art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. nie decyduje ani oczywistość naruszenia prawa, ani charakter przepisu, który został naruszony, ani też tylko racje ekonomiczne lub gospodarcze, jeżeli jedna z tych okoliczności stanowić miałaby wyłączną przesłankę przemawiającą za nieważnością decyzji administracyjnej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 1994 r., III ARN 15/95, OSNAPiUS 1994 Nr 3, poz. 36 oraz wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w W. z dnia 25 listopada 2005 r., VII SA/Wa 513/05, LEX nr 199041). Dlatego też nadzwyczajny tryb postępowania przewidziany w art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. służy do eliminowania z obrotu decyzji w sposób kwalifikowany naruszających porządek prawny - "wydanych z rażącym naruszeniem prawa". Nie może on być środkiem wzruszenia decyzji, nawet wadliwych, jednakże nie w stopniu, o którym mowa wyżej. Z rażącym naruszeniem prawa nie można utożsamiać każdego naruszenia prawa. Naruszenie prawa ma bowiem cechę rażącego wówczas, gdy decyzja nim dotknięta wywołuje skutki prawne niedające się pogodzić z wymaganiami praworządności, które należy chronić nawet kosztem obalenia ostatecznej decyzji (por. wyroki Naczelnego Sądu Administracyjnego: z dnia 4 listopada 1994 r., IV SA (...), ONSA-OZ 1997 Nr 2, poz. 9; z dnia 6 lutego 1995 r., II SA 1531/94, ONSA 1996 Nr 1, poz. 37, a w najnowszym orzecznictwie: wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 2 marca 2011 r., II OSK (...), LEX nr 824448 i wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 27 kwietnia 2011 r., VII SA/Wa 1893/10, LEX nr 996588).

Decyzja administracyjna może zostać uznana za wydaną "z rażącym naruszeniem prawa", o którym mowa w art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a., tylko wówczas, gdy w odniesieniu do niej spełnią się kumulatywnie następujące przesłanki:

1. oczywistość naruszenia prawa polegająca na rzucającej się w oczy, sprzeczności pomiędzy treścią rozstrzygnięcia a przepisem prawa stanowiącym jego podstawę prawną;
2. przepis, który został naruszony, nie wymaga przy jego stosowaniu wykładni prawa;
3. skutki, które wywołuje decyzja, są nie do pogodzenia z wymaganiami praworządności, które należy chronić nawet kosztem obalenia tej decyzji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2012 r., III UK 77/11, OSNIPUSiSP 2013 Nr 5-6 poz. 67).

Decyzja z dnia 28 września 2016 roku odpowiadała stanowi faktycznemu ustalonym przez Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i została wydana w oparciu

o obowiązujące przepisy prawa wskazane w osnowie decyzji, regulujące kwestię podlegania ubezpieczeniom społecznym rolników na wniosek. Wskazanie w uzasadnieniu decyzji, że skarżący spełnia warunki do podlegania ubezpieczeniu emerytalno – rentowemu na wniosek zostało poczynione po uprzednim pouczeniu wnioskodawcy zawartym w informacji (k. 52 akt KRUS) zawierającym pełen opis stanu faktycznego z konstatacją o przyznaniu wnioskodawcy prawa do okresowej emerytury rolniczej od dnia 1 września 2016 roku oraz w powiązaniu z treścią zacytowanego przepisu art. 16 ust. 3 ustawy. Wynikało to zapewne z dokonanej przez organ rentowy błędnej interpretacji charakteru okresowej emerytury rolniczej właśnie jako świadczenia będącego kontynuacją renty strukturalnej z pełnym zastosowaniem uregulowań normatywnych odnoszących się do tego świadczenia. Interpretacja ta jest oczywistą konsekwencją niestarannej redakcji przepisów ustawy zmieniającej w jej art. 15, skutkiem czego beneficjentami rolniczych emerytury okresowej (a więc świadczenia osłonowego przewidzianego dla osób pobierających rentę strukturalną, które nie mogą skorzystać z emerytury rolniczej wobec wydłużenia wieku emerytalnego) stali się także ci ubezpieczeni, w których sytuacji ustawa zmieniająca wprowadzając wydłużony wiek emerytalny de facto niczego nie zmieniła.

Interpretację powyższą podzielił wreszcie Sąd I instancji, który wszak zmienił zaskarżoną decyzję nie wobec braku podstaw do stwierdzenia nieważności decyzji z dnia 28 września 2016r., ale ze względów merytorycznych – kierując się właśnie analogiczną wykładnią przepisów do tej, jaka została przeprowadzona przez pozwanego przy wydaniu tej decyzji.

Warto też podkreślić, że wątpliwości interpretacyjne pozwanego były na tyle silne, że

w postępowaniu apelacyjnym sięgnął po dodatkowe wykładnie Zastępcy Prezesa KRUS i Wicedyrektora Biura Świadczeń. Pozostaje tylko dokonać smutnej konstatacji, że w piśmie powołującym się na te wykładnie (k. 47) pozwany uznaje, że sam fakt ich dokonania jest jednoznaczny z tym, że decyzja z dnia 28 września 2016 r. jest dotknięta nieważnością i jednocześnie nie sięga przy tym po jakąkolwiek głębszą argumentację.

W przekonaniu Sądu Apelacyjnego przedstawione wyżej wątpliwości interpretacyjne przemawiają za tym, że nie została wykazana już pierwsza z trzech prezentowanych wyżej przesłanek, których wykazanie jest warunkiem sine qua non stwierdzenia nieważności decyzji.

Również konieczność właściwej wykładni prawa nie powinna budzić wątpliwości zarówno w świetle zmieniającej się oceny prawnej samego organu rentowego jak i ocen prawnych dokonanych przez Sąd I instancji.

Nieporozumieniem byłoby także twierdzenie, że stwierdzenie nieważności decyzji jest w tym indywidualnym przypadku bezwzględnym warunkiem zachowania wymagań praworządności. Faktem jest, że skarżący skutkiem decyzji uzyska świadczenie bez konieczności pozostawania w ubezpieczeniu przez okres 1 roku i 3 miesięcy bez świadczeń. Nie jest to jednak okoliczność rzutująca na wymogi praworządności w demokratycznym państwie prawa.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny oddalił apelację stosownie do art. 385 k.p.c.

SSA Lucyna Ramlo SSA Alicja Podlewska SSA Michał Bober (spr.)